

การจัดการและพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองเพื่อสุขภาวะ

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่เก้า

ได้พิจารณารายงานเรื่อง การจัดการและพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองเพื่อสุขภาวะ^๑

ตระหนัก ว่า ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญต่อชีวิตของทุกคนในสังคม เป็นพื้นฐานของสุขภาวะทุกมิติ โดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักการและพันธกิจในการพัฒนาการอยู่อาศัยและเมือง (UN-Habitat 3) ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม รวมถึงองค์การอนามัยโลกได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้เอื้อต่อการสร้างสุขภาวะ ตามโครงการ “เมืองสุขภาวะ” (Healthy Cities) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐

ตระหนัก ว่า ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับผ่านประชามติเมื่อ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการและพัฒนาที่อยู่อาศัย และสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีของชุมชนทุกรูปแบบ

ตระหนัก ว่า ประชาชนมีหน้าที่ในการพัฒนา และแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมือง ร่วมกับภาคีทุกภาคส่วน

ชื่นชม ภาครัฐที่ได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องที่อยู่อาศัย โดยตั้งหน่วยงานและคณะกรรมการด้านที่อยู่อาศัยชุดต่าง ๆ กำหนดนโยบาย กฎหมาย มาตรการ ในการสนับสนุนด้านที่อยู่อาศัยเพื่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการมีสุขภาวะที่ดีของประชาชน หมู่บ้าน ชุมชนและเมือง และเริ่มให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาที่อยู่อาศัยจากทุกภาคส่วน เช่น โครงการประชารัฐ รวมถึงภาคการเงินและภาครัฐซึ่งได้มีการวางระบบการเงินเคหะการเพื่อสนับสนุนกลุ่มรายได้ต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ชื่นชม ความเข้มแข็งของชุมชน ภาคประชาชนที่เข้าร่วมพัฒนาการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยโดยชุมชนเป็นฐานภายใต้การมีส่วนร่วมกับภาครัฐ เช่น โครงการบ้านมั่นคง จนประเทศไทยเป็นต้นแบบของโลก รวมถึงบทบาทของภาคเอกชนที่มีศักยภาพและความเข้มแข็งในการสร้างที่อยู่อาศัย

กังวล ถึง ข้อจำกัดและสภาพปัญหาในการจัดการและพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาวะ ภายในชุมชนและเมืองซึ่งมีความซับซ้อนรุนแรงและขยายตัวมากขึ้นทุกด้าน ทำให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพทั้งร่างกาย จิตใจ คุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อม ความมั่นคงปลอดภัย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับชาติ และเกิดขึ้นในทุกระดับรายได้ของสังคม โดยมีความรุนแรงในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งมีปัญหา การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ทรัพยากร สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และกองทุนที่สนับสนุนด้านที่อยู่อาศัย

รับทราบและกังวล ว่า คณะกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัยแห่งชาติ และคณะกรรมการนโยบายเพื่อที่อยู่อาศัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีอยู่มาก ยังขาดการบูรณาการดำเนินนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนการปฏิบัติงาน และงานพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยกระจายอยู่ในหลายกระทรวง ทำให้ขาดเอกภาพ รวมถึง

^๑ เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๙ / หลัก ๑

การขาดการมีส่วนร่วมของภาคชุมชน ภาควิชาการ ภาคเอกชน ส่งผลให้นโยบายด้านที่อยู่อาศัยไม่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ขณะที่ยังมีข้อจำกัดของหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกฎระเบียบบางส่วนไม่เหมาะสมกับบริบทและภูมิณีวัฒนธรรมของพื้นที่ หมู่บ้าน ชุมชน เมือง

เห็นว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนและทุกระดับ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันควบคู่ไปกับการวางแผนป้องกันในอนาคตอย่างยั่งยืน

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑. ขอให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยการเคหะแห่งชาติ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงอุตสาหกรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ สมาคมอสังหาริมทรัพย์ไทย สมาคมการค้าแห่งประเทศไทย ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และภาคเอกชน ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัยแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

๑.๑ ศึกษาเพื่อปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัยแห่งชาติ โดยเพิ่มการมีส่วนร่วมของ องค์กรชุมชน ภาคเอกชน และภาควิชาการ ให้มีความสำคัญกับการบูรณาการและขับเคลื่อนนโยบายยุทธศาสตร์ชาติด้านสุขภาวะของที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองทุกระดับไปสู่การปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานและคณะกรรมการด้านที่อยู่อาศัยชุดต่าง ๆ ของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ ปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมือง เพื่อสุขภาวะโดยใช้กรอบของหลักการและพันธกิจในการพัฒนาการอยู่อาศัย และเมือง (UN-Habitat 3) และเมืองสุขภาวะ (Healthy Cities) โดยให้มีกลไกคณะทำงานในระดับเขตในกรุงเทพมหานคร ระดับเมือง และระดับจังหวัด เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ตลอดจนการขับเคลื่อนแผนงานด้านที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาวะในแต่ละระดับ

๒. ขอให้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) การเคหะแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เป็นแกนประสานหน่วยงาน ภาคีที่เกี่ยวข้อง ในการจัดเวทีพัฒนา นโยบายสาธารณะ และพื้นที่นำร่อง เพื่อศึกษาการจัดการและการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองเพื่อสุขภาวะ

๓. ขอให้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และการเคหะแห่งชาติ เป็น หน่วยงานหลัก ร่วมกับสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ธนาคารอาคารสงเคราะห์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวทาง การพัฒนาระบบการเงิน การออมเพื่อที่อยู่อาศัย และการพัฒนากองทุนสนับสนุนที่อยู่อาศัยเพื่อให้มีมาตรการสนับสนุนและส่งเสริม ด้านการเงินและการคลังเพื่อเอื้อให้

ชุมชน ภาคเอกชน และภาคีที่เกี่ยวข้อง สามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาวะ ให้สอดคล้องกับความสามารถในการจ่ายของผู้อยู่อาศัย ในทุกกลุ่มรายได้และเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

๔. ขอให้ สมาคมอสังหาริมทรัพย์ไทย เป็นองค์กรหลักร่วมกับ สมาคมอาคารชุดไทย สมาคมธุรกิจบ้านจัดสรร สมาคมธุรกิจรับสร้างบ้าน สมาคมผู้ประกอบการวัสดุอุปกรณ์สร้างบ้าน สภาหอการค้า ภาควิชาการ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมและสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองเพื่อสุขภาวะในทุกกลุ่ม

๕. ขอให้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยเสนอต่อคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงการถ่ายโอน อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับให้ครอบคลุมอำนาจหน้าที่ในการจัดการและการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมือง เพื่อสุขภาวะ

๖. ขอให้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมกับ กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข การเคหะแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ สถาบันการศึกษา ชุมชน ภาคประชาสังคม ภาคีและเครือข่ายวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุง พัฒนาหลักเกณฑ์ผังเมืองและเกณฑ์ที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาวะที่เหมาะสม กับบริบทของพื้นที่ ชุมชน และเมือง เพื่อเป็นแนวทางให้แต่ละพื้นที่ในการดำเนินงานและนำไปสู่การออกข้อบัญญัติและเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๗. ขอให้ คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัด และภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะ เครือข่ายองค์กรชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนและเมือง ร่วมกับคณะทำงานจัดการและพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองเพื่อสุขภาวะในระดับเขตในกรุงเทพมหานคร ระดับเมือง และระดับจังหวัด ดังกล่าวในข้อ ๑.๒ สนับสนุนและผลักดันการพัฒนาข้อเสนอนโยบายสาธารณะ และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองเพื่อสุขภาวะในระดับนั้น ๆ

๘. ขอให้ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑